

VIB in de kinderopvang

wat

- jaren '80: VHT om vermogen van ondersteunend omgaan met kinderen bij ouders te verhogen
- sinds eind jaren '90: vertaling naar de kinderopvang (SKON, Korein - steunpunt VIB-VHT)
- methodiek
- professionele werksituaties
- interactie tussen begeleiders en kinderen verbeteren
- = werken aan kwaliteit in de kinderopvang
- = professionalisering

Hoe

- korte video-opnames van alledaagse omgang met kinderen maken:
- in een situatie die vooraf overeengekomen is
- afhankelijk van het doel dat vooraf overeengekomen was
- kort fragment selecteren
- samenvraagd afspeLEN, analyseren en bespreken (micro-analyse) aan de hand van de communicatiecirkel
- ontdekken en traject afstemmen op evoluerend inzicht en hulpvraag



effecten

- op niveau van het individuele kind
- op niveau van de begeleider
- op niveau van de groep
- op niveau van de VIB begeleider/coach
- op niveau van de ouders

aandachtspunten bij implementatie

wat

- jaren '80: VHT om vermogen van ondersteunend omgaan met kinderen bij ouders te verhogen
- sinds eind jaren '90: vertaling naar de kinderopvang (SKON, Korein - steunpunt VIB-VHT)
- methodiek
- professionele werksituaties
- interactie tussen begeleiders en kinderen verbeteren
- = werken aan kwaliteit in de kinderopvang
- = professionalisering

Hoe



- korte video-opnames van alledaagse omgang met kinderen maken:
 - in een situatie die vooraf overeengekomen is
 - afhankelijk van het doel dat vooraf overeengekomen was
- kort fragment selecteren
- samen vertraagd afspelen, analyseren en bespreken (micro-analyse) aan de hand van de communicatiecirkel
- interactiepatroon van de begeleider ontdekken en traject afstemmen op evoluerend inzicht en hulpvraag

effecten

- op niveau van het individuele kind
- op niveau van de begeleider
- op niveau van de groep
- op niveau van de VIB begeleider/coach
- op niveau van de ouders

I KII-

ondervang

be
van
• intera
ontdek
evoluere



kijken naar initiatieven van kinderen

initiatieven van het kind



waarom

- kinderen kunnen vaardigheden ontwikkelen
- latere zorg voor de zoon en dochter kunnen vragen om hulp en de ouders kunnen vragen om hulp
- kinderen kunnen positieve gedachten ontwikkelen over zichzelf
- kinderen kunnen positieve gedachten ontwikkelen over anderen
- kinderen kunnen positieve gedachten ontwikkelen over hun eigen vaardigheden

wat

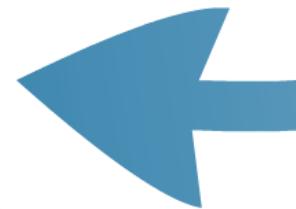
- het kind kan initiatief nemen om iets te doen
- het kind kan een voorstel maken voor een ander kind
- het kind kan een voorstel maken voor een ander kind
- het kind kan een voorstel maken voor een ander kind
- het kind kan een voorstel maken voor een ander kind

positief zelfbeeld

- deze vaardigheid bij de ontwikkeling van het kind moet het kind helpen om een positief zelfbeeld te ontwikkelen
- deze vaardigheid bij de ontwikkeling van het kind moet het kind helpen om een positief zelfbeeld te ontwikkelen
- deze vaardigheid bij de ontwikkeling van het kind moet het kind helpen om een positief zelfbeeld te ontwikkelen
- deze vaardigheid bij de ontwikkeling van het kind moet het kind helpen om een positief zelfbeeld te ontwikkelen
- deze vaardigheid bij de ontwikkeling van het kind moet het kind helpen om een positief zelfbeeld te ontwikkelen

van als hulpmaat

- als de ouders de kinderen niet kunnen helpen omdat de kinderen de ouders er niet naast zijn
- kinderen kunnen helpen
- kinderen kunnen helpen



initiatieven van het kind



waarom

- kinderen nemen voortdurend initiatieven
- laten zien waar ze staan in hun ontwikkeling en wat ze nodig hebben om voort te kunnen
- bij een positieve, gelukkige interactie sluit men aan bij het initiatief en de behoeften van het kind
 - = het kind voelt en hoort dat zijn initiatief waargenomen wordt
 - = het kind volgt

wat

- iets wat een kind uit zichzelf zegt en/of doet
- om contact te maken met jou of een ander kind (= contactinitiatief)
bv. aankijken
- om iets te gaan doen (= ontwikkelingsinitiatief)
bv. reiken naar een speelgoedje

positief zelfbeeld

- door aan te sluiten bij de initiatieven van het kind, voelt het kind:
- zich bestaan
 - zich begrepen
 - zich veilig
 - zich aanspreekbaar
 - zich gevoerd (‘ik doe er toe’)
 - zich goed in zijn vel ontplooien, positief met zichzelf (WE)
 - zich betrokken en alert (BVA)
- een goed VIB is de motor van een gezonde ontwikkeling (link met ZIKO in de kinderopvang)
- > het kind krijgt verder initiatieven nemen
- > het kind krijgt meer kansen op positieve ervaringen
- > het kind onenspreekt zich vrolijker

VIB als hulpmiddel

Via de micro-analyse, laat de VIB methodiek heel helder de behoeften en noden van elk kind zien:

- > herkennen
- > afstemmen
- > op een positieve manier leiding geven

waarom

- kinderen nemen voortdurend initiatieven
- laten zien waar ze staan in hun ontwikkeling en wat ze nodig hebben om voort te kunnen
- bij een positieve, gelukte interactie sluit men aan bij het initiatief en de behoeften van het kind
 - = het kind voelt en hoort dat zijn initiatief waargenomen wordt
 - = het kind volgen

positief zelfbeeld

door aan te sluiten bij de initiatieven van het kind, voelt het kind:

- zich bestaan
- zich begrepen
- zich veilig
- zich aanvaard
- zich gewaardeerd ("ik doe er toe")
- zich goed in zijn vel, ontspannen, positief met zichzelf (WB)
- zich betrokken en alert (BH)

een goed WB is de motor van een gezonde ontwikkeling
(link met ZIKO in de kinderopvang)

- > het kind blijft verder initiatieven nemen
- > het kind krijgt meer kansen op positieve ervaringen
- > het kind ontwikkelt zich verder

VIB als hulpmiddel

Via de micro-analyse, laat de VIB methodiek heel helder de behoeften en noden van elk kind zien.

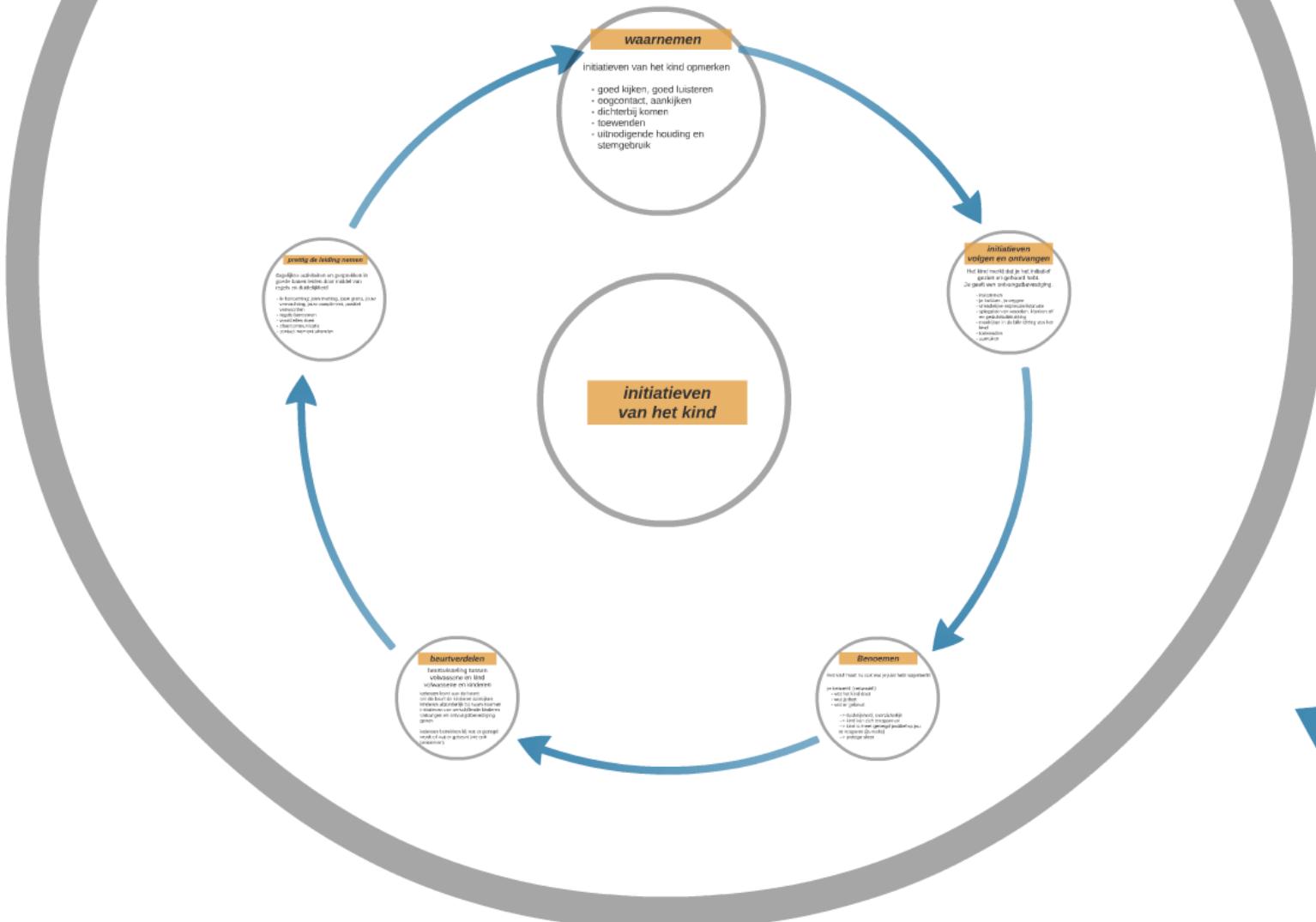
- > herkennen
- > afstemmen
- > op een positieve manier leiding geven

wat

iets wat een kind uit zichzelf zegt en/of doet

- om contact te maken met jou of een ander kind
(= contactinitiatief)
bv. aankijken
- om iets te gaan doen
(= ontwikkelingsinitiatief)
bv. reiken naar een speelgoedje

sensitief responsief omgaan met initiatieven



waarnemen

initiatieven van het kind opmerken

- goed kijken, goed luisteren
- oogcontact, aankijken
- dichterbij komen
- toewenden
- uitnodigende houding en stemgebruik

initiatieven volgen en ontvangen

Het kind merkt dat je het initiatief gezien en gehoord hebt.
Je geeft een ontvangstbevestiging.

- instemmen
- ja-knikken, ja-zeggen
- vriendelijke expressie/intonatie
- spiegelen van woorden, klanken of/ en gezichtsuitdrukking
- meekijken in de blikrichting van het kind
- toewenden
- aanraken

Benoemen

Het kind hoort nu ook wat je juist hebt opgemerkt

je benoemt (verwoordt)

- wat het kind doet
- wat jij doet
- wat er gebeurt

--> duidelijkheid, overzichtelijk

--> kind kan zich ontspannen

--> kind is meer geneigd positief op jou te reageren (ja-reeks)

--> prettige sfeer

beurtverdelen

beurtwisseling tussen
volwassene en kind
volwassene en kinderen

iedereen komt aan de beurt:
om de beurt de kinderen aankijken
kinderen afzonderlijk bij naam noemen
initiatieven van verschillende kinderen
ontvangen en ontvangstbevestiging
geven

iedereen betrekken bij wat er gezegd
wordt of wat er gebeurt (zie ook
benoemen)

prettig de leiding nemen

dagelijkse activiteiten en gesprekken in goede banen leiden door middel van regels en duidelijkheid

- ik-benoeming: jouw mening, jouw grens, jouw verwachting, jouw compliment, positief verwoorden
- regels benoemen
- voorstellen doen
- sfeercommunicatie
- contact moment afronden

microanalyse

filmfragment verzorging Joske

wat

- eerst basiscommunicatie goed krijgen
-> eerst contactfragment filmen en analyseren
- initiatieven van kinderen en begeleider
 - waarnemen en herkennen
 - plaatsen in de communicatiecirkel
- vertraagd afspeLEN (VLC mediaplayer of windows mediaplayer/ ctrl-shift-S)
- fragment selecteren: hoe korter je fragment, hoe krachtiger de boodschap
- micro-analyse = initiatieven uitvergrooten
- start met focus op het kind
- start met beeld waarop non-verbale afstemming te zien is

effecten op niveau van het individuele kind

- meer durven ondernemen
- meer initiatieven nemen
- meer zelfstandig spelen
- minder negatieve aandacht vragen
- aanvaarden van leiding
- vertrouwen in zichzelf en anderen
- leert luisteren naar anderen
- durf hulp vragen
- durf in contact gaan met anderen
- ...

effecten op niveau van de kindbegeleider

- Krijgen inzicht in de eigen rol in de communicatie
- Leren hun eigen krachten herkennen en versterken
- Ervaren meer succes in hun werk → arbeidsvoldoening en motivatie
- Evolueren in interactie-vaardigheden:
 - medewerkers kijken kinderen vaker aan
 - medewerkers worden sensiever (herkennen de signalen van de kinderen beter)
- medewerkers kunnen hun reactie beter afstemmen op de initiatieven van de kinderen:
 - ontvangen het kind meer verbaal
 - stimuleren het kind meer verbaal
 - geeft vaker initiatief aan het kind, volgen (ruimte voor initiatief)
 - kunnen op een prettige manier leiding nemen
- Voelen zich positief ondersteund in hun taak

wat

eerst basiscommunicatie goed krijgen
--> eerst contactfragment filmen en analyseren

initiatieven van kinderen en begeleider

- waarnemen en herkennen
- plaatsen in de communicatiecirkel
- vertraagd afspelen (VLC mediaplayer of windows mediaplayer/ ctrl-shift-S)
- fragment selecteren: hoe korter je fragment, hoe krachtiger de boodschap
- micro-analyse = initiatieven uitvergroten
- start met focus op het kind
- start met beeld waarop non-verbale afstemming te zien is

filmfragment verzorging Joske

effecten op niveau van het individuele kind

meer durven ondernemen
meer initiatieven nemen
meer zelfstandig spelen
minder negatieve aandacht vragen
aanvaarden van leiding
vertrouwen in zichzelf en anderen
leert luisteren naar anderen
durft hulp vragen
durft in contact gaan met anderen
...

effecten op niveau van de kindbegeleider

- Krijgen inzicht in de eigen rol in de communicatie
- Leren hun eigen krachten herkennen en versterken
- Ervaren meer succes in hun werk → arbeidsvoldoening en motivatie
- Evolueren in interactie-vaardigheden:
 - medewerkers kijken kinderen vaker aan
 - medewerkers worden sensitiever (herkennen de signalen van de kinderen beter)
 - medewerkers kunnen hun reactie beter afstemmen op de initiatieven van de kinderen:
ontvangen het kind meer verbaal
stimuleren het kind meer verbaal
geeft vaker initiatief aan het kind, volgen (ruimte voor initiatief)
kunnen op een prettige manier leiding nemen
- Voelen zich positief ondersteund in hun taak

het terugkijkgesprek

aansluiten bij de initiatieven van de begeleider

- in het filmen
 - in de selectie van het fragment
 - in de besprekning van de beelden
- succesvolle interactiemomenten uitvergroten!
(kijken naar effect op het kind)

- kindbegeleider is coöperatief
kindbegeleider neemt eigen ontwikkeling in handen:
- ontdekt zelf eigen interactiepatroon



de communicatiecirkel

• kindbegeleider

• ouders

• kind

• begeleider

• collega's

terugkijk 1

terugkijk 2

effecten van VIB op niveau van de VIB begeleider

- minder intuitief oordeel. Gebruikt meer de beelden.
- gerichter kijken (micro-analyse)
- sensitiever voor initiatieven van de begeleider
- coachen vanuit krachten
- krachtig coachen: korte boodschappen blijft hangen



aansluiten bij de initiatieven van de begeleider

- in het filmen
- in de selectie van het fragment
- in de bespreking van de beelden

succesvolle interactiemomenten uitvergroten!
(kijken naar effect op het kind)

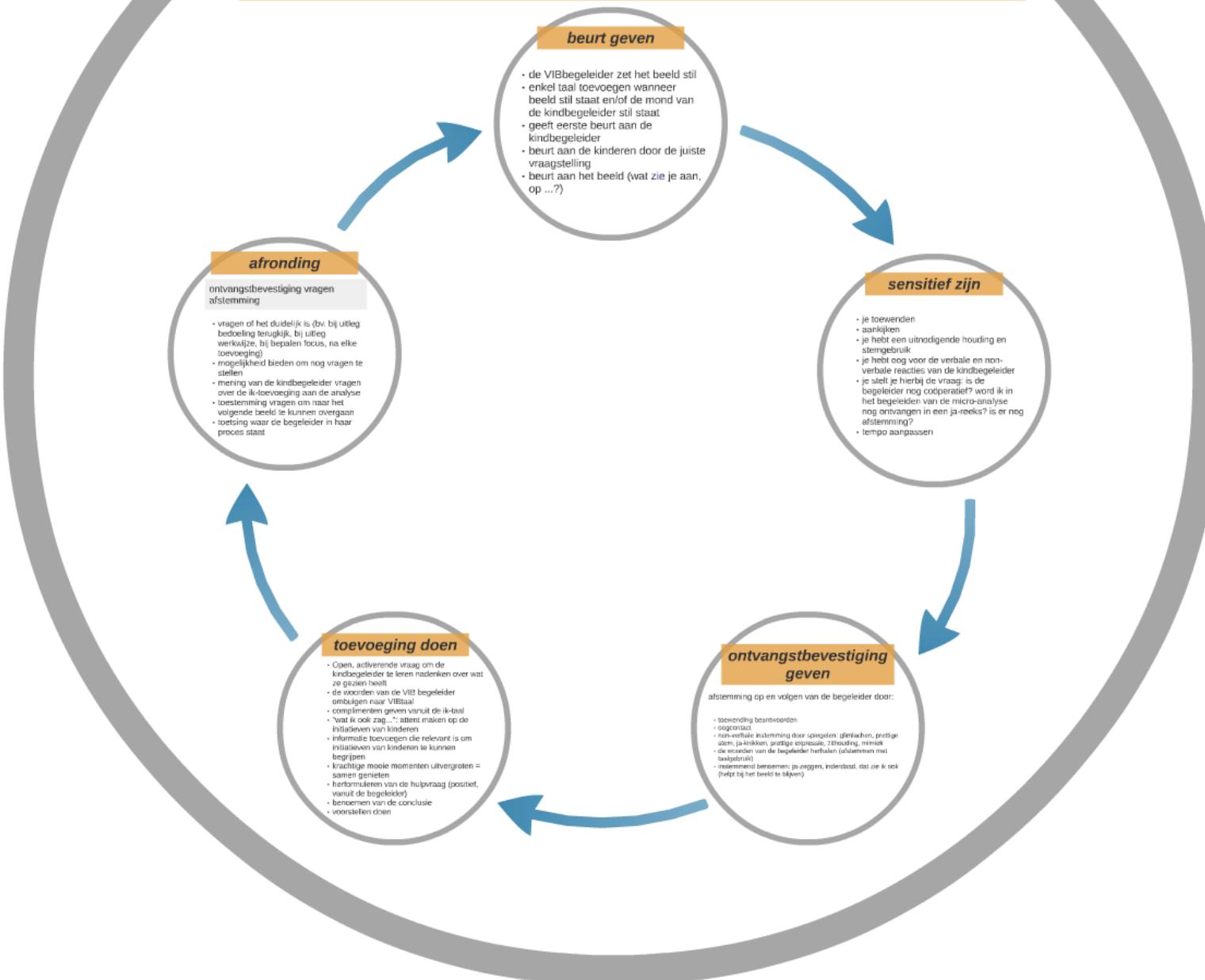
kindbegeleider is coöperatief

kindbegeleider neemt eigen ontwikkeling in handen:

- ontdekt zelf eigen interactiepatroon
- breidt aanwezige krachten uit



de communicatiecirkel



beurt geven

- de VIBbegeleider zet het beeld stil
- enkel taal toevoegen wanneer beeld stil staat en/of de mond van de kindbegeleider stil staat
- geeft eerste beurt aan de kindbegeleider
- beurt aan de kinderen door de juiste vraagstelling
- beurt aan het beeld (wat zie je aan, op ...?)

sensitief zijn

- je toewenden
- aankijken
- je hebt een uitnodigende houding en stemgebruik
- je hebt oog voor de verbale en non-verbale reacties van de kindbegeleider
- je stelt je hierbij de vraag: is de begeleider nog coöperatief? word ik in het begeleiden van de micro-analyse nog ontvangen in een ja-reeks? is er nog afstemming?
- tempo aanpassen

ontvangstbevestiging geven

afstemming op en volgen van de begeleider door:

- toewending beantwoorden
- oogcontact
- non-verbale instemming door spiegelen: glimlachen, prettige stem, ja-knikken, prettige expressie, zithouding, mimiek
- de woorden van de begeleider herhalen (afstemmen met taalgebruik)
- instemmend benoemen: ja-zeggen, inderdaad, dat zie ik ook (helpt bij het beeld te blijven)



toevoeging doen

- Open, activerende vraag om de kindbegeleider te leren nadenken over wat ze gezien heeft
- de woorden van de VIB begeleider ombuigen naar VIBtaal
- complimenten geven vanuit de ik-taal
- "wat ik ook zag...": attent maken op de initiatieven van kinderen
- informatie toevoegen die relevant is om initiatieven van kinderen te kunnen begrijpen
- krachtige mooie momenten uitvergroten = samen genieten
- herformuleren van de hulpvraag (positief, vanuit de begeleider)
- benoemen van de conclusie
- voorstellen doen

afronding

ontvangstbevestiging vragen
afstemming

- vragen of het duidelijk is (bv. bij uitleg bedoeling terugkijk, bij uitleg werkwijze, bij bepalen focus, na elke toevoeging)
- mogelijkheid bieden om nog vragen te stellen
- mening van de kindbegeleider vragen over de ik-toevoeging aan de analyse
- toestemming vragen om naar het volgende beeld te kunnen overgaan
- toetsing waar de begeleider in haar proces staat

terugkijk 1

terugkijk 2

effecten van VIB op niveau van de VIB begeleider

- minder intuïtief oordeel. Gebruikt meer de beelden.
- gerichter kijken (micro-analyse)
- sensitiever voor initiatieven van de begeleider
- coachen vanuit krachten
- krachtig coachen: korte boodschappen blijft hangen

omgaan met signalen in groep

groepsfragmenten filmen

beginnen bij basiscommunicatie:
filmen van een individueel interactiemoment

verder in het traject: meerdere kinderen
focussen op initiatieven van kinderen
de groep filmen <-> inzoomen op één kind



3 niveau's van interactie

1. individuele initiatieven
→ individueel benoemen
2. uitbreiden naar de groep
--> meerdere initiatieven ontvangen en
benoemen, verschillende namen
noemen, enz.
3. de relaties in de groep uitvergroten

sfeercommunicatie en kringetje maken

Kinderen zijn van nature geneigd om sfeer te scheppen onderling.
Dit moet je waarnemen, ontvangen en benoemen.

sfeercommunicatie

= prettig leiding nemen, groep managen

- Ontvangstbevestiging in een groep: wie heeft mij het hardst nodig?
- 1 op 1 ontvangers kan ook een verbaal
- Je kan het initiatief van hen klein groter naar de groep toe.
- Je zal kinderen ook aandelen op elkaar.
- Hoe groter de groep, hoe meer je eigen handelingen benoemen
- Je hoeft geen toewijdingen te doen wanneer het niet nodig is.
- Je kan een toewijding doen om andere kinderen te betrekken (kringetje maken)
- Ik toewijding of activerende vraag aansluitend op de initiatieven van de kinderen

groepsfragmenten en micro-analyse

Vervolledigde levens: het fragment bestaat niet alleen een focus op een ander kind.

Als we het initiatief van een kind niet gezien hebben: --> kinder isolatieve!

Mogelijke levensgegevens/analyse:

- wie leert dit kind?
- Wijzen kinden vertrouw?
- Wie is de belangrijkste voorlezer?
- Hoe verloop de interactie tussen de kinderen? Wel is het effect van zijn interactie?
- Wie valt er uit de loop? Hoe leert die interactie
- Hoe veel contact ontstaat?
- De interactie kan verschillende vormen kunnen hebben:
- initiatieven van kinderen benoemt: individueel na de groep los?
- benoemen van eigen interactie?

filmfragment

effecten van VIB op niveau van de groep

- Minder conflicten in de groep
 - Prestige groepsleer
 - Verbondenheid
- >
- meer kans op vervulling van de behoefte aan sociaal contact
 - meer kans op vervulling van de behoefte aan sociale waardering

groepsfragmenten filmen

beginnen bij basiscommunicatie:
filmen van een individueel interactiemoment

verder in het traject: meerdere kinderen
focussen op initiatieven van kinderen
de groep filmen <-> inzoomen op één kind



3 niveau's van interactie

1. individuele initiatieven
→ individueel benoemen

2. uitbreiden naar de groep
--> meerdere initiatieven ontvangen en benoemen, verschillende namen noemen, enz.

3. de relaties in de groep uitvergroten

sfeercommunicatie en kringetje maken

Kinderen zijn van nature geneigd om sfeer te scheppen onderling.

Dit moet je waarnemen, ontvangen en benoemen.

= sfeercommunicatie

= prettig leiding nemen, groep managen

- Ontvangstbevestiging in een groep: wie heeft mij het hardst nodig?
- 1 op 1 ontvangen kan ook non-verbaal
- je maakt het initiatief van het kind groter naar de groep toe.
- Je zal kinderen ook attent maken op elkaar.
- Hoe groter de groep, hoe meer je eigen handelingen benoemen
- Je hoeft geen toevoegingen te doen wanneer het niet nodig is.
- Je kan een toevoeging doen om andere kinderen te betrekken (kringetje maken).
- Ik toevoeging of activerende vraag aansluitend op de initiatieven van de kinderen

groepsfragmenten en micro-analyse

Verschillende keren het fragment bekijken met telkens een focus op een ander kind.

Als we het initiatief van een kind niet gezien hebben --> keten reconstrueren

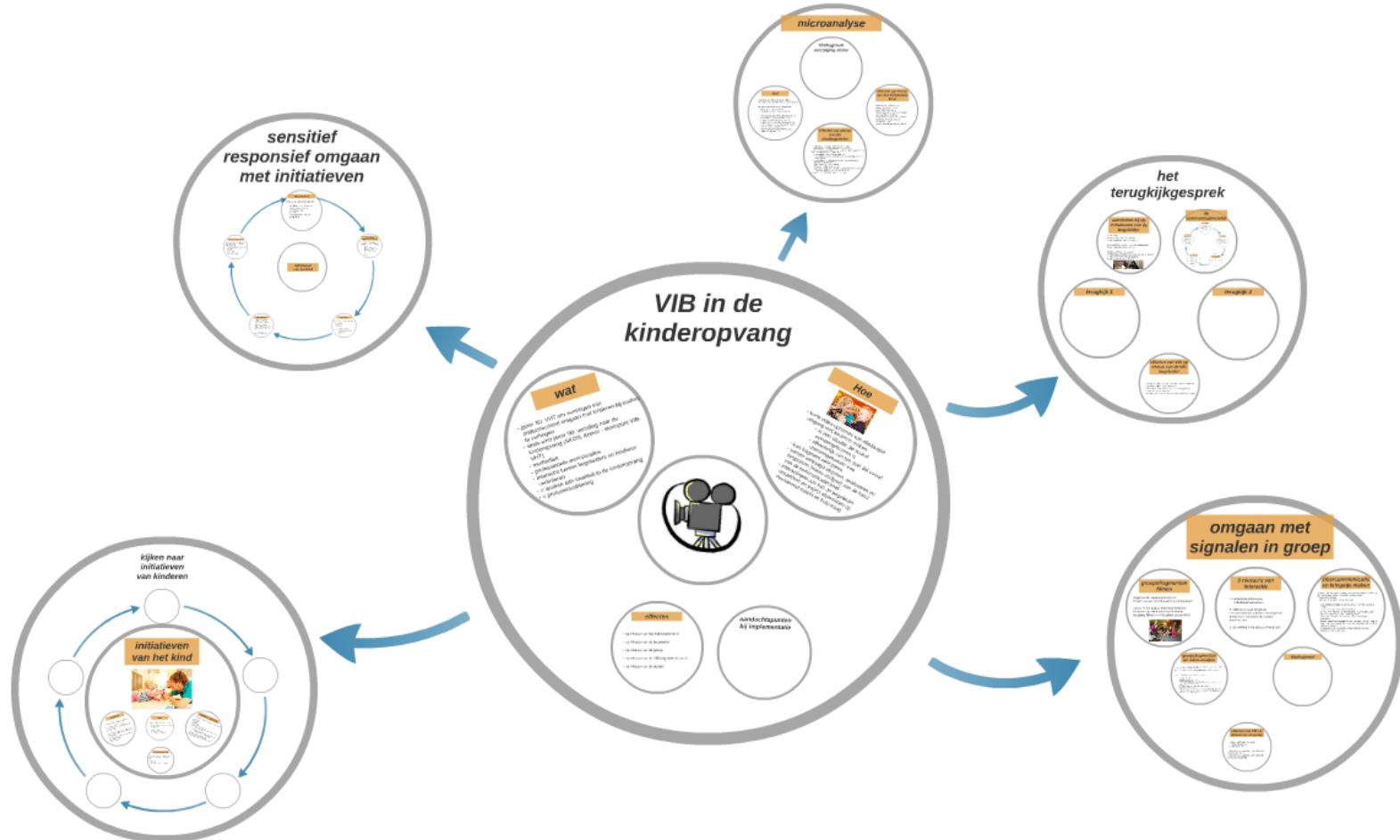
Mogelijke toevoegingen/informatie om te analyseren:

- wie kreeg de beurt?
- Wiens naam werd genoemd?
- wie heeft de begeleider het hardst nodig?
- Hoe verloopt de interactie tussen de kinderen? Wat is het effect van interventie?
- Wie valt er uit de kring? Hoe kan je die meenemen (bv. Non-verbaal ontvangen)
- Buitenbeentjes moeten ontvangen worden wanneer ze initiatief nemen.
- initiatieven van kinderen benoemen: individueel? naar de groep toe?
- benoemen van eigen handelingen?
- ...

filmfragment

effecten van VIB op niveau van de groep

- Minder conflicten in de groep
 - Prettige groepssfeer
 - Verbondenheid
- meer kans op vervulling van de behoefte aan sociaal contact
- meer kans op vervulling van de behoefte aan sociale waardering



aandachtspunten bij implementatie